

193 J. V. SNELLMAN – A. W. INGMAN 2.IX 1856
 RA, Finska kyrkohistoriska sällskapetets arkiv

Helsingfors den 2 Sept. 1856.

Min Käre Broder!

Jag hoppas Du vänskapsfullt vill ursäkta, att jag så länge qvarhållit
 Ditt manuskript. Öfverhopad med arbete ända till Juni månads slut,
 10 hade jag besparat genomläsningen för min landtsejour, men glömde ty
 värr manuskriptet här i staden och fick det först senare mig till handa.
 Nu återkommen skyndar jag att tillsända Dig det jemte följande små
 anmärkningar.

Om min åsigt i frågan lärer Du föga bry Dig. Jag bör dock nämna,
 att jag anser Dig och de med Dig lika tänkande i hufvudsak hafva rätt
 mot Hedberg och Hedbergianerne.

Men så mycket jag förstår, utgör anförandet af exempel ur Skriften
 och af dess ord ingen bevisning, minst en vetenskaplig sådan. Du finner
 sjelf, att också Hedberg icke är fattig på sådane anföranden. Bättre
 20 gestaltar det sig väl, att bevisa ur symboliska böckerna; ty de innehålla
 redan en vetenskaplig uppfattning af frågan – för den tiden, då de
 skrefvos. Men blotta anförandet ur dem är också intet bevis.

Nu har väl icke heller Granfelts bevisning någon strängt vetenskaplig
 form. Men han söker dock att genom utredande af hvad bot och tro
 är bevisa deras samband. Vill Du strida mot honom på hans eget
 fält, borde Du alltså angripa denna hans utredning och visa dess
 origtighet.

Ångern är i sig sjelf håg till bättring, håg att göra det gjorda ogjordt
 och icke mera fortsätta dermed. Bemödandet att detta åstadkomma
 30 innebär redan tron – om också blott såsom tro på det godas och ondas
 makt i verlden, oberoende af den ångrande individens tillgörande, d. ä.
 tron på en gudomlig styrelse i världshistorien. Tron är derföre härvid
 det egentligen religiösa momentet. Den är det isynnerhet i Kristendo-
 men – hvars specifika löfte är sjelfva hågens renande och förbättrande
 genom gudomlig nåd. Ångern kan man väl tänka sig utan tro –
 nemligen såsom blott teoretiskt menande och god afsigt, ehuru den
 såsom verksamt arbete icke kan umbära tron. Tron deremot kan icke
 fattas utan ångern, emedan den väsentligen är tron på det bättre i st. f.
 40 det sämre genom Guds hjälp – och i Kristendomen tron på detta bättre
 i människans eget inre, redan i medvetandet och uppsåtet och afsigten.
 Så tänker jag, att ångerns nödvändighet kan bevisas. Men detta bevis,
 har äfven Granfelt ehuru ur annan synpunkt känt. Hans Schema Bot
 och Tro – Jag tänker Ditt borde vara Ånger – Bättring } Tro – och
 detta är äfven, så vidt jag kan inse, våra katechesers och symboliska
 böckers.

Ehuru jag tycker, att Du i Din framställning icke fattat saken i sin rot
 och betraktat den ur sin vetenskapliga synpunkt, som icke kan vara
 någon annan än utredning af de ifrågavarande begreppen – vill jag
 likväl icke afråda Dig från tryckning. Dina citata kunna vara ganska
 50 gagneliga, att se sammanställda, och sammanställningen i sin mon-
 motarbete Hedberg's äfven i min tanke slappa och beqväma lära.

Ännu ett tillägg: Allt försök att visa, hvad *i tiden* bör föregå och
 efterfölja är ovetenskapligt. Det är ju fråga om andliga ting. Tanken,
 begreppet, ideerna stå utom tiden.

Med all Högaktning

Broderligen
Joh. Vilh. Snellman

P. S. Återstoden af onödigtvis öfversända Portobetäckning ger jag åt
Din bror Alexander.

194 *J. L. SNELLMAN – J. V. SNELLMAN 2.IX 1856*
HUB, JVS handskriftssamling

10

Älskade Make!

Hos oss står allt väl till, Barnen äro Gud vare låf friska. Wädret har varit bra fult, men Barnen lekte snellt inne. I Söndags på eftermiddagen hade vi rätt vackert, då reste vi ut till Simola. Vi åkte Rusthållerskan och Barnen och jag. Olivia och Anette gick. Där fans ymnigt med bär, och fasligt väl blefvo vi emottagna. hon lätte plåcka bär och tog inte emot penningar, och barnen åto så duktigt, märkvärdigt nog, har det inte bekommit dem illa. Huru må det är med Hinrick jag har så ofta minnas honom, nu blir det bra roligt att åter vara hemma, så dumt att Rusthållaren hemtade dina bref hit, och inte skickade dem tillbaka, nu skickar jag dem, med Björkman till Palojärvi, kanske de fortare kommer därifrån. Jag behöll literatur bladet, och sedan trodde jag att det ena brefvet var ifrån Augusta, och bröt opp det, men vill du nu tro mig då jag såg början och Gissade ifrån hvem det var läste jag inte vidare.

20

Barnen ber helsa Pappa och Hinrick.
Farväl Älskade Make din

Jeanette. 30

Den 2 September.

195 *J. V. SNELLMAN – J. L. SNELLMAN 5.IX 1856*
HUB, JVS handskriftssamling

Älskade Maka!

Gud vare lof! att ni der fått så vackert väder. Var nu beskedligt ute med barnen dagligen och håll er friska och glada. 40

Ledsamt är, att jag icke fått tillfälle skicka Dig ditt behof af socker. / (tjugu) / 20 Rubel / innesluter jag här. Mera törs jag ej skicka för postens osäkerhets skuld.

Nu en oväntad sak. Mamsellerna Blomqvist resa bort och hålla ingen skola. Hanna måste derföre i Fruntimmersskolan. Denna öppnas Måndagen den 15:de. Ställ nu hennes småsaker i ordning för någon veckas vistelse här utan Din omsorg,

Skicka nu Hanna med en pålitlig karl Fredagen den 12:e till Palojärvi. Derifrån kan hon sedan om Lördagen hinna hit. Dock får karlen icke fara ut om Lördagen tidigare än kl. 6. Hanna får din gamla kofta att svepa kring sig både mot köld och regn. Hvilken kärra som helst duger, bara der är säte på. Något lass kan derföre medsändas – en låda eller kista. N. B. bäst att slakta kon och skicka köttet. Hvarken Du eller Hanna får pjåka med den saken. Hon kan en vecka godt bo 50